

„Fausti“ tegevus.

Juba noorena akadeemia pensionäarina, — nii seda nimetavad prantslased, — tuleb Gounod'le ideesid Goethe „Faustist“. Põgenenud tõe süve Rooma kõrvaltavast kuunmusest Caprile pisut värsksust otsima, Goethe gigantilise dramaatilise lauleitse lugemine sisendab noorele Gounod'le esimese idee „Walpurgi ööst“. Seitseistkümmend aastat hiljem, tutvudes Michel Carré ja Jules Barbier'ga, Gounod neile kõneleb „Faustist“ kui ooperiaimest. Libretsistid haaravad mõttest kinni, tutvustavad sellega omapooli Lüttrilise Teatri direktorit Carvalho'd, kes vaimustub ja tööle julgustab. Partituur juba on arenenud kaunis kaugelt, kui tuleb teateid, et Porte-Saint-Martini teater valmistas ette hilgelavastusena suurt melodraami, mille kangelasaks samuti Faust. Carvalho ei usu konkurendist ette jõudvat ning taganeb „Fausti“ projektidest, pakkudes ometi kompensatsiooni tõe koomilise ooperi tellimise näol mõnele teemle Molière'i komöödiast. Nii sünnib ooper „Le médecin malgré lui“ („Arst vastu tahtmist“ 1858), vahepalana töös „Fausti“ partituuri kallal. Sest kui Porte-Saint-Martini teater oma melodraamiga oli läbi kukkunud, pöörduvad „Fausti“ autorid samuti kui Carvalho uuesti sellele teosele, mis lõppeks päris maailmakuldsuse.

Proloog. Faust oma töötaas, vana, tüdinud ja kärsitu viljatumast uurimisest ja mõtlemisest, tahab lõpetada oma elu ja haarab mürgikarika. Ent rõõmsad hommikulaulud kostavad väljast, tööle minev naarahvas kiitab loojat. Seal haarab teda kibestus ja protest, sest ükski looja ei saa talle anda tagasi noorust ja armastust. Ta neab ära usu, teaduse, armastuse, kuulsuse ja hiitab saatana. Ilmub Mefisto ja pakub talle oma teenistust. Faust nõuab vaid tcht: noorust, mis talle kingiks ka armastust. Mefisto on valmis täitma iga ta soovi tingimusest, Faust kirjutagu alla lepingu, mille järgi ta pärast surma kuulub põrgule. Faust viivitab. Seal manab Mefisto ta silmi ette Margareete kuju, Faust kirjutab alla ning joob võlguooki, mis teda noorendab: maailm, armastus ja lõbud ootavad teda.

Muusika kirjeldab alul Fausti filosoofilist tüdimust ja rahuldamatust, mida katkestavad näivrõõmsad lihttrahva viisid lavatagusest koorilt. Neile vastab ägedasti Fausti needmine. Mefisto ilmumine toob nii laulus kui orkestri saatemängus isevärki, pisut kentsakaid käike — meil on tegu iroonilise saatnaga. Fausti põlev iha nooruse järgi väljendub väga iseloomulikult palavikuliselt tuikavas rütmis ja ikka kõrgemale haaravais viisifraases. Meeleolukas on Margareete ilmumine teemi saatel, mida hiljem kuulme armastussseemis Margareete aias. Proloogi lõpetab Fausti ja Mefisto kaksiklaul Fausti ihamotoivil.

Esimene vaatus. Kirmes. Sõdureid ja üliõpilasi, nende hulgas Brander ja Siebel, istub joomalauas; tuleb kodanikke, naiti, noored tüdrukud ja poisid lõõvad tiivariisu, matroonid vihastuvad sest ja riidlevad tüdrukutega. Valentin, kes sõdurina peab lahkuma hinnast, tuleb amuletiga, mille talle jumalagajätuks annud ta öde Margareete, kaitseks surmaohu vastu. Ta peab õe jätma kaitsetuna maha, ent Siebel pakub end kaitstjaks. Brander algab lõbusat laulu roitist, kuid teda katkestab Mefisto, kes laulab seltskonnale laulu Kuldvasikast. Sellepeale vaatab kätt ja ennustab: Brandertile, et see langeb juba eellahingul; Siebelile, et iga lill, mis ta nopib, närtisib; Valentinile, et tal teada need, kes teda kord surmavad. Ta nõiub kõrtisilidist viina väija ning lasel irooniliselt elada „noori Margareetet“. Valentin haarab mõõga, aga see murdub õhus. Kuid riskujuulise möögapideme ees, mida tõstab tema ja kõik teised võlurt vastu, Mefisto peab taganema. Tuleb Faust ja nõuab Mefistolt, et see talle tooks tolle neiu, keda ta nägi lummutusena. Koguneb uuesti rahvas ja hakkab tantsima. Ka Siebel tuleb tagasi, et kohata Margareetet, kuid Mefisto tõrjub ta eemal. Viimaks tulebki Margareete, Faust higneb talle ja, kuigi saab Margareetelt korvi, on kasakistud ta puutumatase võlust. Mefisto töötab teda sihile aidata, mõlemad eemalduvad, tants aga jätkub tõusva hooga.

Vaatus algab lõbusa rahvakooriga, mille peateemi toovad kõigepealt bassid unisoonis. Järkjärgult lisanevad teised rühmad, igaüks oma iseloomustava viisiga, kuni lõppeks kõik ühinevad väga hoogsas 6-häälses kooris. Valentini ilmumine toob tõsisemaid helisid, reisitiivises laadis, kuni Mefisto markantne laul toob uue muusikalise kõrguspunkti, millele peagi järgneb kolmas mõõkade koraali näol. Lühike kahakõne Mefisto ja ilmuva Fausti vahel jähhib üle kuulsale valsile, mis meisterlikult raamib Fausti ja Margareete kohlamissseeni.

Teine vaatus. Margareete aid. Siebel tahab oma armastuse täheks lillesid tuua Margareetele, kuid, nagu ennustati, kõik närtisib, mis ta nopib. Alles kui ta käted kastab pühitsetud vette, taganeb võlu. Mefisto, kes seda nägi, töötab Faustile tuua Margareete jaoks hinnalisema kingi. Üksi jättnuna Faust andub võlule, mida avaldab neiu kassin kodu. Et seda rahu mitte häirida ta on valmis põgenema. Ent Mefisto pilkab seda tundeuhangut, asetab kasikese ehetega Margareete ukse ette ja tõmbab Fausti enesega varju. Margareete tuleb koju, ta mõtted viihivad kontumisel Faustiga ja segunevad ballaadi „Thule kuningast“, mida laulab ketrusel. Majja minnes ta leiab kasikese lävelt ja ehilb end ehetega, mis selle sees. Kuulus ehenaarida väljendab ta naiivi rõõmu, kusjuures ta igatsevalt mõtleb Faustile. Prova Marta, kes tuleb külla, imeldeb suursugust kinki. Sisseastuvalt Mefistolt ta kuuleb